

ART ANTIC COMARCAL TARRAGONÈ

(APLEC DE NOTES DOCUMENTALS)

Notes disperses d'arxiu permeten de donar documentades notícies de diferents obres de pintura, escultura, orfebreria, i, àdhuc, de les arts del brodat, de la forja i de la fundició, totes elles radicades en diversos llocs de les comarques tarragonines, és a dir, de L'Espluga de Francolí, Garcia, Les Piles, Ulldemolins i de les viles de Reus, Tortosa i Valls, si bé és de remarcar que, en general, la majoria de les dites peces d'art foren confiades a artífexs barcelonins, tal vegada, els de més renom de les seves respectives èpoques.

Entre les realitzacions d'obres pictòriques, hi trobem inclosos dos quadres per la capella de la Comanda de l'Espluga de Francolí, un retaule pel servei del culte de la seu de Tortosa i altres per les esglésies parroquials de Santa Maria de Garcia, Sant Pere de Reus i de la vila de Valls, i un sagrari per la capella de la Mare de Déu de la Misericòrdia de la vila reusenca.

Pel que correspon a peces escultòriques, sabem la del misteri del Porta-Creu de la processó de Setmana Santa, de Tortosa; la de la imatge del Crist Crucificat per encàrrec del Comú de Reus, i l'obra de fusta pel reliquiari de la Santa Cinta de la catedral tortosina.

Quant a obres d'argenteria, assenyalem una Creu processional per la Confraria de la vila de Valls; una custòdia per l'església d'Ulldemolins; diverses imatges de plata, entre elles, les del Sant Crist i de la Mare de Déu de la Cinta, de la catedral de Tortosa; les de Jesús i de la Verge Maria del Roser de la Confraria del sant Nom de Jesús, de l'església de Valls; el reliquiari de la Santa Cinta i l'urna pel monument del Dijous Sant de la seu de Tortosa.

Com a ornaments litúrgics pertanyents a l'art del brodat, assenyalem unes capes sacerdotals per l'església de Les Piles; unes faixes *fresadures* de capa brodades per la seu de Tortosa, i un caperó amb la representació plàstica dels set goigs de la Mare de Déu.

L'art de la forja el trobem representat per la reixa de ferro de la capella nova de Santa Tecla, de la seu de Tarragona; mentre l'art

de la fundició ho és per una campana per la capella eremítica de Sant Roc, de la vila de Reus.

La nòmina dels artífexs de les citades obres classificats per oficis és la següent:

Pintors: Pere Alemany i Rafael Vergós, Francesc Sabater, Francesc Cervera, Abdon Ricart i Josep Capsada.

Dauradors: Pere Comdor i Magí Torrabruna.

Escultors: Agustí Pujol, Josep Sala, Mateu Martiello i Pere Costa.

Argenters: Berenguer Tries, Jaume Ros, Joan Perutxena, Francesc Via, Francesc Tramulles i Josep Tramulles i Ferrera.

Brodadors: Domènec Clàrias, Antoni Sadurní i Bernat Manent.

Manyà: Onofre Camps.

Fundidor de campanes: Pere Arnau.

L'ESPLUGA DE FRANCOLI

CAPELLA DEL CASTELL

Quadres de Sant Joan Baptista. La notícia d'aquesta obra pictòrica la proporciona la carta de pagament datada el 17 de juny del 1672, sotascrita per Abdon Ricart, pintor de Barcelona, a favor de Fra Francesc de Spuny, de l'orde de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem, comanador de la Comanda de l'Espluga de Francolí.

La quantitat que Abdon Ricart acreditava haver rebut consta fou de 27 lliures i 10 sous de moneda barcelonesa import del preu de la pintura de dos quadres amb les seves corresponents guarnicions, u d'ells amb la representació plàstica de la figura de sant Joan Baptista, mentre l'altre seria la de la imatge de santa Maria del Remei.

Les citades pintures estaven destinades a decorar la capella de la invocació de Sant Joan Baptista, construïda en el castell de la dita Comanda, aleshores novament reconstruïda al seu primitiu estat (doc.10).

GARCIA

ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANTA MARIA

El retaule major. Tres documentades referències indirectament relacionades amb aquesta artística obra, la qual consta fou confiada

a l'expert mestre daurador i ciutadà barceloní, aleshores resident a Tarragona, Pere Comdor.

Així sabem com el nostre artista, en el seu propi nom i en el de la seva muller Dorotea, el 20 de juliol del 1686, atorgava venda de dues peces de terra campa unides, situades al terme de Barcelona, en el lloc anomenat Coll de les Forques, prop de la Creu Cuberta, a favor del notari reial Jeroni Planes.

El motiu de la propdita venda fou per tal de pagar amb el seu producte a Josep Herrera, batifuller de Barcelona, l'import del suministre de 12.000 pans d'or, a raó de 18 lliures el miler, destinats a l'obra del daurat del retaule major de l'església parroquial de la vila de Santa Maria de Garcia, d'acord amb el contracte formalitzat l'any 1685, en poder del rector de la dita parròquia, com a notari autoritzant, treball decoratiu que Pere Comdor s'havia compromès realitzar pel preu de 1500 lliures.¹

Posteriorment, el 13 de setembre del mateix any, el batifuller Josep Herrera signava rebut al fedatari reial Jeroni Planes, pagant aquest per compte dels cònjuges Comdor, part de les 400 lliures, preu de la venda de les dites peces de terra unides, és a dir, 200 a prorrata de les 216 endeutades per l'import del suministre de 12.000 pans d'or per raó del daurat del retaule major de l'església parroquial de Santa Maria de Garcia, *causa ad daurandum tabulatum majorem sive lo retaule major ecclesie parochialis Beate Marie de Garciae, diocesis Dertuse*.²

Quatre anys més tard, el 18 de setembre del 1692, per pagar 255 lliures i 2 sous per l'import d'altres suministres de pans d'or, Pere Comdor firmava cessió de crèdit a Josep Rossell, contra el Comú i singulars de la vila de Garcia, d'una idèntica quantitat de diner deguda per l'obra del daurat del propdit retaule.³

LES PILES

Capas d'església. Bernat Manent, brodadador de Barcelona, el 16 de setembre del 1592, signava escriptura de compromís amb Joan Pons, batlle del lloc de Les Piles, per la confecció, abans de la propera festa

¹ AHPB. (= Arxiu Històric de Protocols de Barcelona) Antoni Riera, llig. 2, man. 10, any 1686, f. 221 v.

² *Ibidem*, f. 317 v.

³ AHPB. Josep Güell, llig. 9, man., any 1692, f. 627.

de Nadal, d'unes caigudes de capa amb caputxa *capilla*, amb les figures de la Mare de Déu del Roser, sant Pere, santa Eugènia, els sants Martí, bisbe; Pau, apòstol; Joan Baptista, amb l'anyell; i Bartomeu; a més de la imatge de Déu Pare, disposant-les en les formes assenyalades en el citat contracte.

L'esmentat artífex es comprometia brodar amb or i seda fina les dites imatges, bé i decentment com a bon brodador i excellent mestre pertanyia, a notícia de dos experts del mateix ofici elegits per ambdues parts contractants.

Per la seva part, l'esmentat batlle es comprometia pagar a Bernat Manent per les mans de la confecció de les propdites brodadures, 35 lliures de moneda barcelonesa, és a dir, 10 simultàniament a l'acte de la firma del referit compromís, i les 25 restants acabada l'obra de la dita capa (doc. 6).

REUS

Imatge de Crist Crucificat. El Comú de la vila de Reus, representat pel seu sindic el notari Pere Macip, el 3 de desembre del 1608, per raó de l'escultura d'una imatge de Crist Crucificat de 5 pams d'alçada de fusta de xiprer, signava un contracte amb l'acreditat imaginari barceloní Agustí Pujol.

Aquest artífex-contractista amb motiu de la citada firma es comprometia esculpir la dita imatge amb la seva creu, rètol i tot el que la tal figura requeria, és a dir, bé i decentment, amb el pacte que després d'acabada de lliurar, l'esmentat fedatari o per ell Pere de Santa Pau, causidic de Barcelona, a la propinent festa de Sant Sebastià. Pel que corresponia a la feina de les mans i treball, Agustí Pujol cobraria 20 lliures barceloneses (doc. 7).

ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT PERE

El retaule major. Pere Pau Rol, batifuller de Barcelona, per part de Francesc Sabater, pintor de Tarragona, el 16 de març del 1626, li fou atorgada cessió de crèdit contra el Comú de la vila de Reus, de la quantitat de diner que se li devia satisfer per la feina de pintar, daurar i estofar el retaule major de l'església parroquial de Sant Pere de Reus, d'acord amb els capítols firmats en poder del notari Oliva, de

la dita vila, sense la indicació del dia, mes i any en què aquells foren atorgats.

La propdita cessió de crèdit formalitzada per Francesc Sabater a favor del citat seu creditor, fou per tal de pagar 100 lliures barcelonenses, és a dir, 83 lliures, 14 sous i 5 diners, import de la quantitat restant com a resultat de la definició de comptes establerta entre ells, mentre les restants 16 lliures, 5 sous i 7 diners corresponien al preu d'una partida d'or i argent comprada a la botiga de Pere Pau Rol⁴.

Posteriorment, el 13 del següent mes de juny, l'esmentat Pere Pau Rol firmava carta de pagament al nostre pintor de 98 lliures i 7 sous barcelonins a compte de 100 unitats de la mateixa moneda, en la qual aquell certificava haver-les rebudes de mans de l'estamper barceloní Sebastià de Cormelles⁵.

LA CAPELLA NOVA

El retaule. Obra confiada a l'expert escultor barceloní Josep Sala, segons consta en el contracte per tal efecte per ell firmat el 21 de maig del 1701, juntament amb Pere de Torrelles, olim de Sentmenat, procurador autoritzat de Gertrudis de Camporrells i de Montserrat, marquesa de Tamarit i baronesa de Ribelles.

Per raó de la primera clàusula contractual, l'esmentat artífex-contractista, per tal d'ornamentar la capella nova construïda en l'església parroquial de Sant Pere de Reus, pel terme d'un any i mig, es comprometia fabricar, acabar i perfeccionar un retaule d'arquitectura, escultura i talla, d'acord amb la traça dibuixada en paper firmada per ambdues parts contractants, la qual restaria en poder de Josep Sala, però amb la condició expressa de seguir els perfils i la planta traçats en el dit croquis.

Per pacte convingut, tant els elements escultòrics com els arquitectònics del retaule, Josep Sala deuria deixar-los total i perfectament acabats conforme pertanyia a bon oficial, seguint en tot i per tot els que estaven delineats en el dit disseny.

Pel que corresponia a les quatre figures que es devien col·locar en les fornícules del retaule, deurien ésser entallades a tot relleu i rodones, encara que en el citat dibuix no estiguessin traçades, si bé

⁴ AHPB. Antoni Seguí, llig. 8, man. 10, any 1625, f. 148. En una nota marginal de la referida escriptura es fa constar com per haver estat satisfet el citat deute fou restituit l'esmentat crèdit a Francesc Sabater.

⁵ *Ibidem*, f. 335.

el tauló representatiu de la imatge de la Mare de Déu de Montserrat deuria esculpir-se de mig relleu.

Condicció precisa fou aquella per raó de la qual la fusta necessària per la manufactura del retaule únicament deuria ésser aplicada la d'àlber seca del Vallès de bona qualitat.

La concertada obra per acord d'ambdues parts contractants, abans i després d'assentada en el seu corresponent lloc de col·locació i acabada que fos, Pere de Torrelles, en el dit nom i representació de la marquesa de Tamarit, estava facultat, una i moltes vegades, per fer-la visurar i reconèixer pels oficials que bé li apareguessin.

Pel cas que el reconeixement no fos favorable, aleshores Josep Sala venia obligat a esmenar la part de l'obra conceptuada defectuosa.

Per la seva part, el noble senyor Pere de Torrelles, pel que corresponia a les despeses del transport del retaule a peu de l'obra, per pacte convingut, anirien a càrrec de la marquesa de Tamarit, si bé Josep Sala, a les seves costes, tindria l'obligació d'assentar-lo en el lloc al que anava destinat.

El preu convingut per la confecció de la dita concertada obra, és a dir, per l'import de fusta, mans i tots altres recaptés, Pere de Torrelles, en el dit nom, abonaria a Josep Sala 1200 lliures de moneda barcelonesa, és a dir, 300 el mateix dia de la firma del contracte, altra idèntica quantitat en estar fet el sòcol i el sagrari, altra igual suma de diner després d'obrat el retaule fins a la cornisa, mentre les restants 300 serien satisfetes en estar totalment acabat i visurat el citat retaule (doc. 13).

Gairebé dos anys més tard, el 5 de març del 1703, Josep Sala, escultor ciutadà de Barcelona, aleshores resident a la vila de Sant Cugat del Vallès, firmava àpoca a favor de la marquesa de Tamarit, de 300 lliures barceloneses, rebudes de mans de Jaume Teixidor, mercader i conseller quart de Barcelona, a compliment de les 1200 assenyalades com a preu fet per la manufactura del referit retaule, *pro precio facto tabule picte vulgo retaule per me facte et fabricate in capella nova*⁶.

L'obra del daurat d'aquest mateix retaule, el 23 d'octubre del 1703, consta fou confiada a Josep Capsada, daurador de Tarragona, el qual es comprometia, damunt del daurat de les figures, d'estofar-les i acolorir-les del color de l'hàbit que a cada sant requeria, encarnant

⁶ AHPB. Josep Güell, llig. 15, man., any 1703, f. 251.

tant sols les mans i les cares i àdhuc la imatge del Jesuset de sant Antoni, posant encara cenefes de color a les vores del vestits.

Pel que corresponia als camps i plans del retaule, devien ésser gravats de diferents labors daurades, restant el fons d'or mat envernissat per tal que el color de l'or restés més encès.

Per raó d'altre pacte, alguns camps interposats entre els gravats deurién ésser primerament brunyits i dibuixats de labors, el camp d'or mat, i en algun d'ells tota la brodadura picada i en altres els fons picats i la labor brunyida.

Per altra part, tota la talla i targes havien d'ésser d'or brunyit, com després alguns anversos de les fulles i venes de les mateixes serien d'or mat remontat de color.

Segueixen altres pactes expressament relacionats amb la manufactura dels sagraris, les fornícules dels sants, les columnes i el fris de la cornisa.

Quant al tauló de la Verge de Montserrat, al damunt del daurat, aquest seria estofat dels propis colors que requerien les penyes, els arbres i els vestits de Maria Santíssima.

S'establí encara que les figures dels minyons del damunt de la cornisa deurién ésser encarnades, mentre les ales i les bandes dels mateixos serien daurades i acolorides, com també es deurién daurar les pilastres del costat del tauló de la Verge Montserratina i les motlures de dintre el nínxol del Sant Crist.

Condicció precisa fou aquella en la que s'estipulava que tota l'obra deuria ésser bona, rebedora i treballada segons art, aplicant-hi l'or del millor quilat, conforme els susdits pactes, de manera que pogués fer-se reconèixer tantes i quantes vegades apareixeria i en qualsevol estat de l'execució de la citada delicada feina, per oficials nomenadors elegidors un per cada part.

Finalment, s'estableix com a preu fet de la dita concertada obra la quantitat de 900 lliures barceloneses, a satisfer en tres pagues iguals, la primera a l'inici de la feina, la segona una vegada feta la meitat de la mateixa, i la darrera després d'acabada, reconeguda i feta la recepció de l'obra (doc. 15).

Josep Capsada, accidentalment trobat a Barcelona, el 22 de juliol del 1705, signava àpoca a Pere de Torrelles, de 400 lliures barceloneses, a compliment de les 900 import del preu fet de daurar el retaule de la capella nova de l'església parroquial de Sant Pere de Reus, manada construir pels marquesos de Tamarit, declarant que les restants 600 lliures ja les tenia cobrades, 300 en l'acte de la firma del

contracte, 200 per mans de Josep Morell, doctor en drets de Reus. Les restants 100 unitats de la dita moneda a compliment de les 400 eren per donar color de bronso a la rexa principal de la dita capella y a la balustrada del simbori de aquella⁷.

CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DE LA MISERICÒRDIA

El sagrari. Retraiem el conveni formalitzat el 3 de gener del 1639, entre Francesc Cervera, daurador de Barcelona, i Magdalena, muller de Francesc Pla i de Cadell, donzell barceloní, per la manufactura de l'obra del daurat per la part de fora i de dins del sagrari de l'església de Maria Santíssima de la Misericòrdia de la vila de Reus, pel preu fet de 75 lliures.

Per pacte convingut Francesc Cervera deuria executar la citada obra com a bon mestre pertanyia, abans de la propinent festa de Pasqua de Ressurrecció.

Pel que feia al preu concertat deuria ésser satisfet en tres terminis, el primer limitat a 15 lliures en l'acte de la firma del contracte, mentre la quantitat restant seria satisfeta a mida que s'anés executant la dita feina, i acabada aquesta, li seria abonada la part que faltés⁸.

CAPELLA DE SANT ROC

La campana. Per la fàbrica d'una campana pel servei del culte de la capella de Sant Roc, situada al terme de Reus, el 16 de març del 1534, fou formalitzat el corresponent contracte, entre mestre Pere Arnau, courer barceloní, d'una part; i Joan Sabater, jurat de la dita vila i Joan Melcior, corder, en els seus noms propis i com a procuradors i administradors de la dita esglesiola.

Pel termini de tres setmanes passada la propinent festa de Pasqua, Pere Arnau formalment es comprometia fabricar en bon coure la dita campana, de tres fins a tres i mitja arroves de pes, poc més o menys, per tal de lliurar-la bona i rebedora i de bronze, sense dilació dins l'esmentat terme.

Per les mans i fàbrica de la dita campana, Joan Sabater i Joan Melcior, en el dit nom, es comprometien pagar al mestre Pere Arnau dos sous i mig per cada lliura del pes del citat címbal.

⁷ AHPB. Josep Güell, llig. 16, man., any 1705, f. 640.

⁸ AHPB. Miquel Mora, llig. 8, man., any 1639.

Per pacte convingut, en paga i prorrata del preu fet de la dita campana, Pere Arnau prendria en compte aquelles tres arroves i set lliures de coure trencat, a raó de 18 diners per lliura, les quals prenen suma de sis lliures, 7 sous i sis diners (doc. 4).

TARRAGONA

CATEDRAL

CAPELLA DE SANTA TECLA

La reixa de ferro. Amb data del 20 de març del 1775, fou formalitzat un contracte sobre la construcció y fàbrica d'una reixa de ferro per la capella nova de Santa Tecla de la Santa Metropolitana Iglésia Primada de las Españas.

Com a contractant figura Ramon de Copons i Oms, prior i canonge de la dita catedral, sindic llegalment constituït i anomenat pel Capítol Canonic; i com artífex-contractista, el manyà de Barcelona Onofre Camps.

La manufactura de l'esmentada reixa seria feta d'acord amb el disseny o model que el canonge Ramon de Copons li havia lliurat, així en la forma i figura, com en els gruixos del ferro i les altres circumstàncies assenyalades en el citat dibuix, si bé Onofre Camps posaria pel seu compte tot el ferro necessari per la realització de la contractada obra.

Per altra part, el citat contractista, a les seves despeses i sense salari ni gratificació, es comprometia a passar a Tarragona per tal de plantar i assentar la dita reixa en el seu corresponent lloc de col·locació, fent-la ferma a satisfacció del Capítol Catedralici, divent aquest, per la seva part, costejar el cost dels jornals de mestre de cases per a instal·lar-la i tot allò que per la seva seguretat s'oferís, com així mateix el transport de la dita reixa des de la ciutat de Barcelona a la de Tarragona.

Onofre Camps es comprometia a tenir conclosa i col·locada la dita reixa en el seu corresponent lloc especialment reservat, per tot el mes d'agost d'aquell mateix any.

Per a major seguretat i en garantia del formal compliment dels dits pactes, Onofre Camps presentava com a fiadors o avalistes seus a Francesc Thomàs, perxer, i Josep Martí, armer, ambdós ciutadans de Barcelona.

Finalitzada l'obra, el citat contractista cobraria 10 sous per cada lliura del pes del ferro forjat, l'import total del qual li seria satisfet en aquesta forma: mil lliures el dia de la firma del contracte, mentre la restant quantitat menys 700 del seu valor total seria satisfeta a mitja feina, les quals estaven reservades abonar-les després d'acabada la contractada reixa una vegada visurada per experts a la plena satisfacció d'aquests⁹.

TORTOSA

Fresos de capes brodades. Delicada feina confiada a n'Antoni Sadurní, reputat brodadador de Barcelona. Així consta en el rebut per aquest firmat el 21 de febrer del 1483, a favor de Jaume Segur, canonge-paborde i succentor de la seu de Tortosa, del lliurament de 51 fresos *fresadures* d'una capa brodada, amb sis imatges de diversos sants, mentre en el collar de la mateixa apareixia una figura feta a semblança de la del Déu-Pare, i a la caputxa l'efigie de la Verge Maria.

La referida obra, segons es fa expressament constar, fou brodada amb fil d'or fi i d'argent, amb l'escut de les armes del canonge Jaume Segur (doc. 2).

El misteri del Porta-Creu. Obra contractada a preu fet, el 17 d'agost del 1712, per Mateu Martiello, escultor ciutadà de Barcelona, natural de la ciutat de Nàpols, per especial encàrrec de Guillem Pradell, canonge de la seu de Tortosa.

Aquest misteri representatiu de l'escena del Porta-Creu, estaria compost per figures de cartó pintades i encarnades, és a dir, les de Jesús amb la Creu al coll, de la Verònica, de Simó Cirineu ajudant a portar la Creu, de quatre saigs, un tirant la corda, altre tocant una trompeta, altre amb un bastó o una barra, altre amb una llança a la mà armat de ferro, totes elles conforme a la traça presentada, si bé cada una de les dites imatges tindria sis pams i mig d'alçada.

Mateu Martiello, a més de la confecció de les dites figures, devia fer un beart, i quatre crosses, per la conducció del mateix, mentre que en lloc de balustrada col·locaria un fris de talla trepat, tal com estava assenyalat en el dibuix o traça pintada.

⁹ AHPB. Ramon Matheu Smandia, man. 13, any 1775, f. 133 v. En la mateixa data Onofre Camps cobrava les concertades mil lliures, com així ho certifica la carta de pagament per ell atorgada (f. 135).

Després d'acabat el citat grup escultòric devia ésser visurat per dues persones expertes en l'art, elegidores una per cada part contractant.

El terme assenyalat pel lliurament de la concertada obra, restà fixat per tot el mes de gener del propvinent any 1713.

El canonge Guillem Pradell, per la seva part, pel preu de la confecció de la concertada obra, es comprometia pagar 36 dobles d'or en espècie, de just pes i valor, abonant-ne 10 per tot el mes de setembre, altra igual suma de diner per tot el següent mes de novembre, i les restants 16 el dia del lliurament del misteri¹⁰.

Un retaule. Un document poc explícit no permet determinar l'invocació patronímica d'un retaule, ni àdhuc el lloc d'emplaçament al qual anava destinat, si bé cal creure fou contractat amb mires a decorar el temple catedralici tortosí.

Es tracta dels capítols formalitzats el primer d'octubre del 1498, entre Antoni Alcanyis, prevere de la seu de Tortosa, i els reputats pintors barcelonins Pere Alemany i Rafael Vergós (doc. 3).

CATEDRAL

Urna d'argent del monument. Per una època formalitzada el 27 d'abril del 1688 sabem com Francesc Via, argenter de Barcelona, acreditava a Francesc Pinyana i Galvany, ciutadà honrat i doctor en drets de la dita mateixa ciutat, haver rebut 50 lliures de moneda barcelonesa les quals li havia pagat pel seu germà Rafael de Pinyana i Galvany, canonge de la seu de Tortosa, en nom i representació del Capítol Catedralici dertusenc, a compte de les 70 dobles d'or, preu fet convingut per la confecció de la dita obra¹¹.

Imatge d'argent del Sant Crist. Rafael de Pinyana i Galvany, canonge comissionat del Capítol de la seu de Tortosa, trobat a Barcelona, el 23 de maig del 1702, formalitzava un contracte amb Francesc Via, argenter de la dita ciutat comtal, per la fàbrica d'una figura del Sant Crist, amb la seva creu, peanya i cap d'amunt, obra de plata a pic de martell, de vint pams d'alçada tota l'obra, conforme al dibuix

¹⁰ AHPB. Francesc Busquets (menor), llig. 5, man., any 1712, f. 134. Aquest contracte consta fou cancel·lat el 3 d'abril del 1743.

¹¹ AHPB. Esteve Cols (major), llig. 8, man. 11, any 1688, f. 234 v.

en paper sotascrit i firmat de mans i lletra dels dits contractant i contractista.

El pes total de la concertada imatge del Sant Crist, amb la seva creu, caps, *rematos* i peanya el trobem fixat en 250 unces de plata.

Per pacte convingut, Francesc Via en la citada peanya hi deuria cisellar unes armes representades per tres estrelles i una vall de sang i el camp del dit escut deuria daurar-se d'or fi.

Pel que corresponia al pedestal aquest hauria de tenir el diàmetre més proporcionat tant en l'amplada com a l'alçada, més que no assenyalava el referit dibuix.

Quant als caps i *rematos* de la creu haurien d'ésser de tal forma que es poguessin treure, per si després per algun temps convingués daurar-los.

Es preveia el cas que si la dita imatge, creu, peanya i caps, tinguessin un pes inferior a les sobredites 250 unces, aleshores al dit Francesc Via se li deuria descomptar del preu avall escrit, el valor de la plata que pesés menys, comptant-la a raó d'una lliura, deu sous de moneda barcelonesa l'unça, havent de tornar en espècie les unces de menys.

El termini assenyalat pel lliurament de l'obra contractada una vegada aquesta acabada, seria el de quinze dies abans de la diada de *Corpus* de l'any 1703.

La Canònica tortosina per tot el que acabem d'indicar, així per l'import del pes de les 250 unces de plata, a Francesc Via deuriem ésser-li satisfetes a raó d'una lliura i deu sous cada unitat del dit pes, que en total sumava la quantitat de 375 lliures de moneda barcelonesa.

Pel que feia a les mans, l'or per l'escut d'armes, models, fusta, ferro i tota la resta a pagar a Francesc Via, per tal de fortificar i perfeccionar la referida obra, consta fou valorat en 225 lliures, les quals juntes a les 375 de l'import de la plata, sumaven 600 unitats de la dita moneda, que el Capítol Catedralici de Tortosa devia pagar en els següents terminis, és a dir, 300 el dia de la firma del contracte, 150 a la meitat de l'execució de l'obra, i les restants 150 el dia del lliurament de la mateixa. En garantia de l'efectiu compliment del contracte, Francesc Via, per la seva part, presentava com avalista o fiador seu a l'argenter barceloní Francesc Capalà (doc. 14).

Amb data del 27 de maig del 1704, l'esmentat argenter-contractista signava àpoca a la citada Canònica de 306 lliures, 11 sous i 3 diners de moneda de Barcelona, o sigui 300 a compliment de les 600 assenyalades com a preu fet estipulat en el contracte, mentre la restant quantitat de diner corresponia al valor de 4 unces i 6 argents de plata

posada a la dita imatge, a més de les 250 convingudes aplicar en el referit contracte ¹².

Imatge de la Mare de Déu de la Cinta. L'orfebre barceloní Francesc Via fou preferit per la Canònica de Tortosa per la fàbrica d'una figura de plata de Nostra Senyora de la Cinta del seu temple catedralici.

Així sabem com el dia primer de febrer del 1705, el doctor Rafael de Pinyana i Galvany, hospitaler, paborde i canonge de la dita seu, en representació del citat Capítol Canonical, formalitzava un contracte amb l'esmentat argenter, per raó del qual aquest es comprometia a fer i fabricar una imatge de la Mare de Déu de la Cinta, conforme un dibuix en paper traçat pel propdit artifex-contractista, a excepció de la peanya o fullatge de la dita imatge, que devien ésser conforme a un altre disseny en paper. A més cisellaria la figura del Nen Jesús també delineada per aquell mateix artista, els quals dibuixos deurién ésser sotaescrits i firmats de mà i lletra tant del dit canonge-hospitaler com del propi Francesc Via.

El model de fusta de la dita imatge de Nostra Senyora de la Cinta fet de mà d'escultor, consta que el doctor Rafael de Pinyana en feu lliurament a Francesc Via, amb l'obligació per part d'aquest, per a que després de cisellada la citada figura, de restituir i tornar dita maqueta, a la ciutat de Barcelona, directament al citat canonge-hospitaler o bé a la persona que el Capítol Catedralici ordenés.

Entre els diferents pactes convinguts en el contracte, assenyalem aquell relacionat amb el plint de fusta de la peanya, el qual deuria ésser cobert d'argent de marc; mentre l'altra condició correspon al pes de la projectada imatge, el qual seria aproximadament de 650 unces de plata.

Rafael de Pinyana i Galvany es comprometia donar i lliurar a Francesc Via la dita quantitat d'argent, és a dir, en primer lloc, 300 de plata acendrada en el termini de vuit dies, comptadors des del dia de la firma del contracte en avant, amb la qual tenia l'obligació de cisellar la dita figura.

Consta que el lliurament a Francesc Via de la plata acendrada, tingué efecte després d'assajada per Magí Rodoreda, argenter i assajador general reial.

De la mateixa qualitat i llei que constaria del dit assaig, Francesc Via hauria de retornar al dit Capítol Canonical 130 unces de la plata

¹² AHPB. Joan Solsona, llig. 4, man. 8, any 1704, f. 85 v.

que per la dita obra aquest havia tramès a Barcelona, vuit dies després de la firma del memorat contracte.

Les restants 220 unces d'argent a compliment de les dites 650, serien lliurades immediatament acabada la concertada obra, o sigui mitjançant la tramesa d'una imatge vella de Nostra Senyora, aleshores conservada en la sagristia de la santa Església de Tortosa, si bé Francesc Via tenia l'obligació de prendre-la, segons la qualitat de la plata de la dita figura antiga que declarés el citat assajador reial.

Per pacte convingut, si la contractada figura de la Verge de la Cinta pesés menys de les 650 unces concertades, aleshores Francesc Via hauria de refer la plata que faltés fins al compliment de la dita quantitat. Pel cas que fos de major pes, el citat doctor-hospitaler tindria l'obligació de refer al dit argenter la plata que pesés més de les dites unces contractades.

Per l'import de les mans per la confecció de la dita imatge, així com per la feina d'encarnar la cara i les mans de la mateixa, aquell Capítol pagaria a Francesc Via 250 lliures, les quals corresponien a la meitat de les 500, en estar mitja obra feta, mentre la quantitat restant acabada que fos la dita figura, és a dir, al mateix temps del de la tramesa de la mateixa al canonge-hospitaler o a la persona que la dita Canònica ordenés.

Finalment, Francesc Via es comprometia lliurar la dita imatge a Barcelona, al canonge Rafael Pinyana i Galvany, o a la persona expressament comissionada per la citada Canònica, per tot el dia 15 del primer vinent mes de setembre.

En garantia del formal compliment del contracte, Francesc Via presentava com a fiador o avalista propi al seu company d'ofici Francesc Capalà (doc. 16).

Posteriorment, el 8 de juliol del mateix any, Francesc Via signava carta de pagament al canonge Rafael de Pinyana i Galvany, síndic del Capítol de la Santa Església de Tortosa, de 100 lliures de moneda barcelonesa de les 500 promeses donar *pro manibus unius imaginis Deipare Marie de la Cinta argenti*, a bon compte de la meitat de les 500 promeses donar a mitja obra feta¹³.

Urna d'argent del reliquiari de la Santa Cinta. Obra contractada l'onze d'agost del 1727, entre el Capítol Canonical de la seu de Tortosa, d'una part, i Francesc Tramulles, argenter de Barcelona junt amb el seu fill Josep Tramulles i Ferrera, fadrí argenter, de l'altra.

¹³ AHPB. Joan Solsona, llig. 4, man. 9, any 1705, f. 117 v.

Per raó de la projectada fàbrica d'una urna de plata per posar-hi el reliquiari de la Santa Cinta de la ciutat de Tortosa, es declara fou traçat un model de part de la dita obra, el qual consta fou firmat per Francesc Busquets, notari autoritzant del contracte.

Per pacte convingut, la citada urna deuria ésser treballada d'acord amb l'esmentat model, de la millor manera que als dits argenters els aparegués millor, pel qual efecte l'esmentat Capítol els lliuraria una urna de fusta i un model del Nen Jesús, el qual ja se'ls havia feta tramesa.

El termini fixat per l'acabament de l'obra fou d'un any i mig, a comptar del dia del lliurament de la plata i del primer pagament.

Pel que feia relació al pes aproximat de l'argent per la fàbrica de la projectada urna, s'assenyalaven 1.100 unces, és a dir, 400 de plata fina i 700 de la marca de Barcelona, que l'esmentat Capítol lliuraria de la següent forma, o sigui, al començament de l'obra 500 i les restants quan fos necessari segons l'estat de l'obra.

Es preveia el cas que si la citada Canònica hagués de comprar argent, ho faria al preu corrent a l'argenteria de Barcelona, tenint en compte que aleshores la plata fina es cotitzava a 18 rals i mig l'unça, i la de marca a 16 i mig de moneda barcelonesa.

Per raó de les mans per la confecció de la dita urna el citat Capítol Catedralici pagaria als esmentats pare i fill Tramulles nou rals per cada unça de plata cisellada.

En quant al primer pagament seria de 350 lliures, 300 de les quals serien abonades en estar obrades 500 unces de plata, i la restant quantitat després d'acabada la projectada urna.

Els pare i fill Tramulles, a les seves costes i despeses, deurién confeccionar tots els models per l'ornamentació i fàbrica de la dita urna, si bé la variació d'aquelles maquetes seria feta sots la direcció d'ambdós argenters-contractistes, si a aquests els aparegués fossin més proporcionats per la major perfecció de l'obra, encara que abans de modificar-los deurién avisar al Capítol o a la persona que aquest ordenés.

Altra condició establerta fou que la dita urna tingués la fortalesa necessària per a conduir-la en processó, amb la prèvia extracció de les quatre portes de la mateixa.

Ambdós Tramulles estaven facultats per a posar el nom de Maria en les citades quatre portes de l'urna, amb tal que fos a proporció de l'obra, amb la suposició que no s'augmentaria la plata ni es treguessin els adorns.

Pel que feia a les portes s'estableix que fossin de la mateixa amplada i alçada conforme estava indicat en el referit model.

Les carteles de dalt amb el seu capçal (*remate*) i els fruiterols (*frutarillos*) afegides per l'escultor estant a la ciutat de Tortosa, al temps que es trameté el dibuix al Capítol Catedralici per tal que reconegués si estava al seu gust, es condiciona no s'havien de posar, perquè en el cas de fer-ho s'haurien d'esmerçar 200 unces més de plata, si bé els dits Tramulles hi cisellarien uns adorns en els blancs del demunt de les portes.

Seguiexen encara moltes altres detallades condicions, curioses de per si, per la qual cosa remetem al curiós i erudit lector al text del contracte que íntegrament publiquem al final d'aquest esboç de notes d'estudi (doc. 17).

Retraiem l'època datada el 9 de novembre del 1727, firmada pel pare i fill Tramulles, en la que acreditaven haver cobrat 370 lliures de moneda barcelonesa corresponents a l'import de 200 unces de plata fina, a raó de 18 rals i mig per unça, que ells havien adquirit, la qual es devia esmerçar per la fàbrica de l'urna objecte dels presents comentaris ^{13 bis}.

L'escultor barceloní Pere Costa, el 9 de novembre del 1727, signava una època de 32 lliures de moneda barcelonesa, *por la fàbrica de una urna de madera y demás dependientes de aquella tocante al oficio de maestro escultor, la qual urna ha de servir por poner el reliquiario de la santa Cinta, colocada en la santa iglesia de dicha ciudad de Tortosa, la qual han de componer y cubrir de plata fina Francisco y Joseph Tramullas*, d'acord amb el contracte formalitzat el dia 11 d'agost del 1726 ¹⁴.

ULLDEMOLINS

ESGLÉSIA PARROQUIAL

Custòdia d'argent. Joan Monlleó, sastre d'Ulldemolins, en nom dels jurats i singulars persones de la dita vila, el 22 de maig del 1628, d'una part, i Joan Perutxena, argenter de Barcelona, de l'altra, contractava la fàbrica d'una custòdia de plata sobredaurada *per tenir patent lo Santíssim Sagrament*, en l'església parroquial del dit lloc.

^{13 bis} AHPB. Salvador Golorons Prous, llig. 1, man. 3, anys 1718-29, f. 359.

¹⁴ *Ibidem*, f. 359.

Per pacte convingut la dita contractada obra deuria pesar 100 lliures, poc més o menys, la qual Joan Perutxena hauria de donar acabada, amb tota perfecció segons de bon mestre pertanyia, abans de la propera diada de Carnestoltes, conforme a la traça per ell dibuixada, la qual ambdues parts contractants devien firmar per a després restar en poder del citat artifex-contractista, per tal que pogués fabricar la citada custòdia d'acord amb el mencionat disseny.

Una vegada acabada l'obra, aquesta hauria d'ésser expressament visurada per dues persones expertes en l'art d'argenteria, elegidores una per cada part contractant.

Pel cas que la dita custòdia després de fabricada tingués algun defecte o no estigués conforme a la traça, Joan Perutxena es comprometia a subsanar-lo.

Cal posar en relleu que el text del contracte que ara comentem resta incomplet per la manca en el protocol dels fulls del següent quadern (doc. 8).

Posteriorment, el 7 d'agost del mateix any, Joan Perutxena signava rebut a Joan Monlleó, de 60 lliures de moneda barcelonesa, rebudes de mans d'Agustí Ferrer, blanquer de la vila de Falset, quantitat que segons el que fou convingut en el contracte, deuria ésser satisfeta en el transcurs d'aquell mateix mes¹⁵.

Altra època datada el 22 d'abril del 1629, firmada per Joan Perutxena, acreditava el pagament a favor d'aquest de 100 lliures a compte de les 220, import del preu de construcció de la dita custòdia, 30 de les quals foren trameses per mans del dit Joan Monlleó, mentre les 70 restants foren satisfetes per Bernabé Toda, negociant de Barcelona¹⁶.

El dia 11 de juny del 1629, Joan Perutxena mitjançant la firma d'un rebut confessava i reconeixia a Joan Monlleó, haver cobrat 120 lliures i 19 sous de moneda barcelonesa, de les 327 lliures, 19 sous i 6 diners, import del preu de les despeses ordinàries i extraordinàries per la confecció de la dita custòdia d'argent sobredaurada, segons constaven en un memorial protocolitzat junt amb la propdita carta de pagament, ara objecte dels presents comentaris.

Finalment, hi trobem inclosa la clàusula per raó de la qual ambdues parts contractants cancellaren i anul·laren el contracte formalitzat per raó de la total realització de l'esmentada obra (doc. 9).

¹⁵ AHPB. Enric Coll, llig. 7, man. 16, any 1628.

¹⁶ AHPB. Enric Coll, llig. 7, man. 17, any 1629.

VALLS

Creu d'argent. D'aquesta obra d'art en dona notícia una època datada el 25 d'octubre del 1382, signada per l'argenter barceloní Berenguer Tries, en la qual aquest acreditava a Pere Andreu, de Valls, d'haver cobrat per mans de Francesc Salvet, ciutadà de Barcelona, en diversos pagaments 53 lliures, 2 sous i 9 diners de moneda barcelonesa de tern, per raó de la manufactura d'una Creu pel servei del culte de la Confraria de la dita vila, sense que s'indiqui la invocació patronímica d'aquesta Pia-Associació, *ratione, videlicet, eiusdem Crucis quam ego fabricavi et operatur fuit ad opus Confratrie dicte ville, inter, scilicet, labore manum mearum et argentum et alia qui in ea missi*¹⁷.

Figures d'argent. L'orfebre barceloní Jaume Ros, el 17 d'abril del 1580, signava una escritura de compromís amb els procuradors de la Confraria del Nom de Jesús, de la vila de Valls, obligant-se, abans de la propinent festa de la Mare de Déu del mes d'agost, en lliurar una figura del Nom de Jesús d'acord amb la traça presentada.

Simultàniament a la firma de l'anterior compromís, Jaume Ros en formalitzava un altre amb els procuradors de la Confraria de Santa Maria del Roser, de la mateixa vila, per tal de daurar una figura segons de la forma i traça a ell tramesa (doc. 5). Aquest document pel seu sensible mal estat el donem transcrit amb moltes llacunes resultant per tant un text poc explícit.

ESGLÉSIA PARROQUIAL

El retaule major. El 15 de juliol del 1699, el daurador Magí Torrebruna signava uns capítols amb els jurats de Valls, per raó del preu fet concertat per daurar el retaule major de l'església parroquial d'aquella vila, obligant-se a realitzar aquesta obra en el termini de tres anys, per la quantitat de 4400 lliures barceloneses¹⁸.

Posteriorment, el següent 18 de setembre Magí Torrebruna firmava debitori a Josep Herrera, batifuller de Barcelona, de 200 dobles d'or d'Espanya, *per tota feyna de panys de or*, comprats en la seva botiga, amb el formal compromís de pagar la dita quantitat mitjançant la

¹⁷ AHPB. Joan Eximenis, llig. 4 *Capbreu comune*, anys 1382-83.

¹⁸ Fidel de MORAGAS, *L'art, els artistes i els artesans de Valls*. «Estudis Universitaris Catalans» (Institut d'Estudis Catalans, Barcelona), XIX (1934), 396.

cessió d'un crèdit d'idèntica suma de diner, contra el Comú de la vila de Valls (doc. 11).

Aquest traspàs tingué efecte aquell mateix dia, o sigui de les dites 200 dobles que Magí Torrebruna devia percebre dels jurats i Comú de la referida Vila, corresponents a la darrera paga de l'any 1703, de les 800 pactades satisfer pel concert de daurar el citat retaule (doc. 12).

* * *

Pel seu especial interès, donem notícia de l'existència de Domènec Clàrias, brodador de Tortosa, resident a Barcelona, *Dominicus Clarias, brodador, civis civitatis Dertuse pro nunch residens Barchinone*, el qual el 22 d'abril del 1466, per raó d'un mutu o préstec graciós de 7 lliures i 11 sous de moneda barcelonesa, firmava debitori Esperandéu Palau, mercader tortosí, per tal de redimir *decem istorias sancti Johannis, septem istorias septem Gaudiorum et quoddam caperó que omnes predictae istorie et caperó sunt brodate d'or fi que nunch penes vos remanent pro majori vestri tucione...* Segons declarava el deutor es comprometia pagar la quantitat prestada per tot el proper mes de juliol¹⁹.

Acabat el termini pel pagament del deute, Domènec Clàrias, el 23 d'agost del 1466, signava un altre debitori per idèntica quantitat de diner facultant a Esperandéu Palau per vendre aquells brodats empenyorats (doc. 1).

JOSEP M.ª MADURELL I MARIMON

DOCUMENTS

1 Barcelona, 23 agost 1466.
Debitori firmat per Domènec Clàrias, brodador de Tortosa, a favor d'Esperandéu Palau, mercader de Barcelona.

Die sabbati .XXIII.^a dicti mensis augusti anno predicto [1466].

Dominicus Clarias, brodator civis Dertuse, quia per me debentur vobis Speranti in Deo Palau, mercatori civis dicte civitatis, septem libras et undecim solidos monete barchinonensem, que servierunt pro luendo sive quitando decem istorias sancti Johannis et septem istorias septem gaudiorum, et quoddam caperó que sunt brodati auro et cirico, que sunt in posse vestro, quamquem quantitatem vobis dare et solvere

¹⁹ AHPB. Antoni Vilanova, llig. 24, man. 53, anys 1466-67.

tenebar per totum mensem julii proximi lapsi, prout constat de ipso debitorio instrumento inde facto in posse Anthonii Vilanova, notarii infrascripti .XXII.^a die aprilis proximi lapsi, quod vobis, laudo, ratifico et confirmo.

Et nunch ego proposui recedere a presenti civitate Barchinone et vos requisivisse me quatenus vobis darem et solverem dictam quantitatem aut vobis darem libertatem quod ipsas venderetis aut ipsas possitis portare et mittere ad dictam civitatem Dertuse meis propriis missionibus et expensis, et de hiis vobis facerem et firmarem presens promissionis instrumentum.

Idcirco volendo predicta conventa inter me et vos totaliter adimplere gratis et ex certa sciencia per me et meos dono vobis dicto Speranti in Deo Palau, mercatori civi dicte civitatis presenti, licenciam et plenum [posse] quod tociens quociens vobis placuerit, positis et valeatis vendere et alienare predictas istorias illis persone seu personis et precio sive preciiis quibus vobis videbitur, jura et acciones meas cedere et mandare de eviccione cavere et pro ipsa eviccione cetera alia bona obligare vel si ipsas istorias vendere non poteritis possitis ipsas mittere et apportare ad dictam civitatem Dertuse ad omne mei risicum, periculum et fortunam, quem illas vendiciones per vos fiendas ratas, gratas et acceptas michi pro tunch ipsas laudo et approbo.

Et de ipsis precio sive preciiis vobis satisfacere in toto eo quod vobis debeatur quem siquid de vobis inde superfuert ad michi et meis tradere et delliberare teneamini. Et siquid defuerit promitto vobis facere debitum complementum etc. Obligo bona et jura mea....

AHPB. Antoni Vilanova, llig. 24, man. 53, anys 1466-67.

2

Barcelona, 21 febrer 1483.

Contracte per la confecció de fresos de capes brodades, entre el brodadador Antoni Sadurn i Jaume Segur, canonge de Tortosa.

Die veneris .XXI.^a mensis febroarii anno predicto [1483].

Sit omnibus notum. Quod ego Anthonius Sadorni, brodator civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis honorabili domino Jacobo Segur, canonico et preposito ac succentori ecclesie Dertusensis presenti, quod solvistis et tradidistis michi numerando in notario et testium infrascriptorum presencia, quinquaginta libras et decem novem solidos barchinonenses michi debitas et pertinentes pro precio unius *fresadure* ipsius, et cum quadam ymagine facta ad similitudinem Dei Patris in collare ipsius quequidem res brodate fuere de filo auri fini et argenti cum vestris armis. Et pro vatur. Et ideo etc.

AHPB. Andreu Mir, lligall 9, manual any 1483.

3

Barcelona, 1 octubre 1498.

Contracte per la pintura d'un retaule entre Antoni Alcanyiz, prevere de la seu de Tortosa i els pintors Pere Alemany i Rafael Vergós.

Die lune prima mensis octobris anno a Nativitate Domini M.^o CCCC.^o L.XXXX.º VIII.º

Capitula facta et firmata et in vulgari cathalano ordinata per et inter Anthonium Alcanyiz, presbiterum sedis Dertuse, ex una parte; et Petrum Alamany et Raphaellem Vergós, pictores, cives Barchinone, parte ex altera etc. Sunt in cedula. Testes in cedula.

AHPB. Lluís Carles Mir, llig. 2, man. 8 contr. com. anys 1498-99.

4

Barcelona, 16 març 1534.

Contracte per la manufactura d'una campana per la capella de Sant Roc, del terme de Reus.

Die lune .XVI. mensis marcii anno predicto a Nativitate Domini M.º D.º XXXIII.º

Sobre la fabricació de la campana fahedora en nom y a ops de la Capella de Sant Roch situada en el terme de Reus, per y entre mestre Pere Arnau, courer, ciutadà de Barcelona, de una part; y los honrats sènyer en Joan Sabater, jurat de la vila de Reus, y Joan Melcior, corder de dita vila, en nom propri y com a procuradors y administradors de dita Capella, de la part altre.

Primerament, lo dit Mestre Pere Arnau, courer, convé y en bona fe promet als dits honrats en Joan Sabater i Joan Melcior que dins tres semmanas passada Pascha primer vinent, haurà fabricada la dita campana, la qual ha de ser de pes de tres robes fins en tres y mitge, poch més ho menys, la qual fabricarà de bon coure, y aquella promet lliurar, bona y rebedora y de bronso, dins lo dit temps, sens dilació alguna.

Item, és concordat entre les dites parts, que per les mans y fàbrica de dita campana, los dits sènyers en Joan Sabater y en Joan Melcior, en dit nom, hagen de donar y donar prometen al dit mestre Pere Arnau, dos sous y mig per liura per lo que peserà en lo mode en lo següent capítol contengut.

Item, és concordat entre dites parts, que en paga y porrata del preu de dita campana, lo dit mestre sie tengut pendre en compte aquelles tres robes y set lliures de coure trencat, a rahó de .XVIII. diners per lliura, lo qual li és ya lliurat, qui pren summa de .VI. lliures, .VII. sous .VI.

Y asò promet lo dit mestre ab pena de .X. lliures barceloneses.

Finalment etc.

Testes sunt: honorabilis dominus Petrus Porrassa, mercator civis, et discretus Petrus Celitons, notarius publicus Barcinone et Jacobus Teres, scriptor.

AHPB. Pau Renard, llig. 4, protoc. any 1534.

5

Barcelona, 17 abril 1580.

Contracte per la manufactura d'imatges d'argent per les Confraries del nom de Jesús i de la Verge del Roser, de la vila de Valls.

Die dominica .XVII. mensis aprilis anno predicto 1580.

Ego Jacobus Ros, auri et argenti faber civis Barcinone, gratis etc. per firmam validam et solempnem stipulacionem ac sub pena juramenti, convenio et promitto vobis honorabilibus procuratoribus Confratrie nomines Jesus ville de Vallibus, campi et archiepiscopatus Tarrachone, licet absentibus etc., et notario etc. quod hinc ad festum Beate Marie mensis augusti proxime venturum, dabo operam cum effectu omni exceptione remotta, quod illa figura nominis Jesu quam michi tradidistis erit omnino perfecta ac soluta secundum formam et trassam per vos mihi traditam.

Et hec promitto attendere et complere sine dilatione etc. Fiat cum scriptura tercii. Testes ut supra.

Fideiussor: magnificus Paulus Llull, domicellus ac edilis anno presenti Barcinone.

Testes firme dicti principalis firmavi dicto die sunt ut supra.

Similis promissio fuit facta per dictum Ros procuratoribus Confratrie Beate Marie de Rosario dicte ville, licet absentibus, etc. et notario quedam figura

Beate Marie de Rosario erit perfecta et ab presens sibi fuit tradita pro daurando secundum formam et trassam eidem traditam. Fiat ...

Testes ut supra.

AHPB. Anònim, segle xvi.^è, llig. 2, n.º 4, manual any 1580.

6

Barcelona, 16 setembre 1592.

Contracte pel brodat de capes d'església per la de la vila de Les Piles.

Die mercurii .XVI. mensis septembris anno predicto .M.DLXXXII.

Ego Bernardus Manent, brodator civis Barcinone, gratis etc. convenio et bona fide promitto vobis honorabili Joanni Pons, agricole et in presenciarum baiulo loci de Les Piles, diocesis Tarrachonensis, presenti, quod hinc ad diem seu festum Nathalis Domini proxime venturum, faciam et fabricabo ad usum boni brodatoris *unes caygues de capa de iglésia ab capilla*, cum figuris sequentibus, videlicet:

En la capilla la figura de la Mare de Déu del Roser.

In parte dextera dicta clamidis sive *capa*, figuram sancti Petri et sancte Eugenie et sancti Martini, episcopi.

Et in parte sinistra figuræ sancti Pauli apostoli, sancti Joannis Baptiste cum suo agno et sancti Bartholomei.

Et in dorso eiusdem figuram de *Déu Lo Pare*.

Et predicta facere promitto meis expensis de auro et cirico finis.

Quequidem figure facere promitto bene et decenter ud ad optimum magistrum pertinet, ad noticiam duorum brodatorum ab utraque parte nostra electorum.

Et predicta attendere et complere promitto sine dilacione etc.

Fiat cum omnibus clausulis...

Item, alio instrumento dictus Joannes Pons promisit dicto Bernardo Manent, dare et solvere tibi pro manibus dicte brodature triginta quinque libras monete Barcinone, videlicet, decem libras de presenti in pecunia numerata in notarii et testium infrascriptorum presentia. Et restantis viginti quinque libras quotiens fuerit finita dicta *capa* sive clamis. Et predicta attendere.

AHPB. Francesc Pedralbes, llig. 19, man. 70, any 1592.

7

Barcelona, 3 desembre 1608.

Contracte per l'escultura d'una imatge de Jesús Crucificat, pel Comú de la vila de Reus.

«Die .III. mensis desembris, anno a Nativitate Domini .MDC. VIII.

Per rahó de la scultura de una figura de Christo Crucificat a obs de la universitat de la vila de Reus, archabisbat de Tarragona, per y entre mossèn Pere Macip, notari y sindich, segons assereix de dita vila de Reus, de una part; y mestre Agustí Puyol, scultor, ciutedà de Barcelona, de part altra, per y entre las ditas parts són vinguts a la transacció, avinensa, concòrdia y pactes següents:

Primerament, lo dit mestre Agostí Puyol convé y en bona fe promet al dit mossèn Pere Macip, notari, en dit nom de dita universitat de Reus, que ell farà y sculturà una figura de Christo Crucificat, de alsada de sinch pams, de fusta de xiprer, ab sa creu y letrero, y ab tot lo compliment que semblant figura requer.

La qual figura li promet fer y scultar, bé y decentment, y aquella li donarà a ell

dit mossèn Pere Macip, notari, e o per ell a mossèn Pere de Santa Pau, causidich, ciutadà de Barcelona, bona y acabada, de assí a la festa de sant Sebastià primer vinent, sens dilació ni scusa alguna, ab restitució de totas missions y despesas, y ab obligació de tots sos béns mobles e immobles, haguts y per haver, y ab jurament largament.

Item, lo dit mossèn Pere Macip, en dit nom, convé y en bona fe promet a dit mestre Agosti Puyol, que sempre y quant dit mestre Agosti Pujol li donarà e liurarà a ell o a dit mossèn Pere de Santa Pau, causidich, la dita figura de Christo Crucificat bona y acabada, conforme dalt està dit, li donarà y pagarà, per las mans e treballs de aquella vint liures moneda barcelonesa.

Y açò promet de attendre y complir, sens dilació ni scusa alguna, ab salari de procurador dins Barcelona sinch sous, y fora de quinse sous, ultra del qual salari promet donar y pagar tot ço y quant dit mestre Agosti poria patir acerca de cobrar la dita quantitat.

Més avant promet no fermar de dret [sots] pena de sinquanta sous, la qual pena sia comesa tantes vegades quantes serà contrafet.

Y per açò ne obliga tots y sengles béns seus, mobles e immobles, haguts y per haver, y ab totas renunciacions necessàrias; renunciant a son propri for, sotsmeten-se al for del magnífich veguer regint la vegaria de Barcelona, o de altre qualsevol cort, tant ecclesiàstica com secular, ab facultat de variar de judici, una y moltas vegadas, fent y fermant-ne scriptura de terç en la dita cort del magnífich veguer e o regint la vegaria de Barcelona, obligant-ne per ço tots y sengles béns seus, mobles e immobles, haguts y per haver y ab jurament largament.

Item, està pactat y concordat, entre ditas parts, que sempre y quant dit mestre Agosti Puyol no tindrà bona y acabada la dita figura de Christo per dit dia de Sant Sebastià primer vinent, que en tal cars, dit senyor Macip pugue fer-la fer y scultar a altra persona, a costas y despeses de dit mestre Agustí convenint y en bona fe prometent dit mestre Agosti, que en tal cars li restituirà lo que constarà haver rebut en diners, a bon compte de ditas vint liuras.

Y açò prometen la una part a l'altra de attendre y complir, ab restitució de totas missions y despesas y ab obligació de tots lurs béns, mobles e immobles, haguts y per haver, y ab jurament largament.

Et ideo nos dicte partes etc.

Testes sunt: Marchus Pallicer, Jacobus Alaix, et Antonius Mestre, scriptores Barchinone.

AHPB. Joan Soler Ferran, llig. 20, Llibre de concòrdies, anys 1603-1609.

8

Barcelona, 22 maig 1628.

Contracte per la manufactura d'una custòdia d'argent per la parròquia d'Ulldemolins.

Die lune .XXII. mensis maii anno a Nativitate Domini .M.D.C.XXVIII.

De y sobre la fàbrica d'una custòdia de plata sobredaurada per tenir lo Santíssim Sagrament patent en ia iglésia parrochial de la vila de Ulldemolins, del comtat de Prades, del arcabisbat de Tarragona, per y entre los honorables Joan Monleó, sastre de la dita vila de Ulldemolins, constituent-se en açò principalment y a soles obligat per los jurats y singulars persones de dita vila de Ulldemolins, de una part; y Juan

Perutxena, argenter ciudatà de Barcelona, de part altra, són estats fets, fermats, tractats y jurats los capitols y pactes següents:

Primerament és pactat y concordat entre les dites parts, que lo dit Joan Perutxena, se haje de obligar com de present se obliga en fer y fabricar una custòdia de plata sobredaurada per a tenir patent lo Santíssim Sagrament, com és dit, en dita iglésia parrochial de dita vila de Ulldemolins, la qual haje de ésser de pes de cent y deu lliures, poch més o manco de plata, y aquella haje de donar acabada a tota perfecció segons de bon mestre se pertany, de aci al die de Carnestoltes primer vinent, conforme la traça per dit Perutxena feta, la qual serà firmada per dites parts, y aquella ha de restar en poder de dit Perutxena per a poder fabricar dita custòdia.

La qual custòdia acabada que sia a tota perfecció, haje de ésser visurada per dos persones, huna per quiscuna de les parts elegidores, y si acàs dita custòdia tindrà algun deffecte o no estarà acabada conforme dita trassa, promet dit Perutxena reparar aquella y quant no pugue dit Monlleó a costes y despeses de dit Perutxena, fer reparar y adobar aquella per lo argenter que li aparexerà. Prometent.

Nota marginal: Die .XI. junii .MDCXXVIII., presens instrumentum de consensu et voluntate ac in presencia dicte Joannis Perutxena et Joannis Monlleó, fuit cancellatum et annullatum ita et taliter etc.

Testes: reverendus Franciscus Amigó, presbiter in sede Barcinone benefficiatus, Mathias Jaumar et Jacobus Armant, scriptores Barcinone.

Eodem die apocha cum diffinitione.

AHPB. Enric Coll, llig. 7, man. 16, any 1628.

9

Barcelona, 11 juny 1629.

Apoca firmada per l'argenter Joan Perutxena per la confecció d'una custòdia d'argent per la vila d'Ulldemolins.

Die lune .XI. mensis junii anno predicto .MDCXXVIII.

Ego Joannis Perutxena auri et argenti faber civis Barcinone, gratis etc. confiteor et in veritate recognosco vobis Joanni Monlleó, sartori ville de Ulldemolins, archiepiscopatus Tarraconensis his presenti, quod in modum infrascriptum dedistis et solvistis michi centum viginti libras et decem novem solidos monete Barcinone.

Et sunt ad complementum tercentum viginti septem librarum, decem novem solidorum et sex denariorum dicte monete, pro precio et valore ac pro omnibus sumptibus ordinariis et extraordinariis cuiusdam custodie argenti deaurate, quam construxi et feci pro ecclesia parrochiali dicte ville de Ulldemolins ad defferendum Sanctissimum Eucharistie Sacramentum, juxta memoriale thenoris sequentis:

Sumari de tot lo cost de la custòdia

Primo, vint y quatre marchs, dos onsas y catorse argensos de plata, a raó de devuyt sous la onsa, val cent setanta sinch lliures, sinch sous y sis	175 lliures	5 sous	6
Més, vint y quatre trentins de or, setanta nou lliures y quatre sous	79 lliures	4 sous	
Més, per les mans setanta lliures	70 lliures		
Més, de pesar al contrast, sis sous		6 sous	
Gastos extraordinaris			
Per unes ànimes de fusta:			
catorse sous			14 sous

Al manyà per los caragols:

una liura y dos sous

1 lliura 2 sous

La capsa per aportar la custòdia:

una liura y vuyt sous

1 lliura 8 sous

327 lliures 19 sous 6

Modus vero solutionis dictarum centum viginti librarum et decem novem solidorum talis fuit et est, quoniam illas dedistis et solvistis michi numerando realiter et de facto ad meis omnimodas voluntates. Et ideo...

Et de voluntate ac in presencia dicte Joannis Monlleó et Joannes Perutxena, fuit per utrumque eorum cancellata et annullata obligatio per unum ipsorum alteri et sibi ad invicem et vicissim facta et posita in instrumento capitulacionis super fabrica dicte custodie, facti et firmato penes notarium infrascriptum die vigesima secunda mensis may anni proxime preteriti millesimi sexcentissimi vigesimi octavi, eo quia partes compleverunt que promiserunt vicissim et dicta custodia fuit dicto Monlleó tradita et liberata ita et taliter etc.

AHPB. Enric Coll, llig. 7, man. 17, any 1629.

10

Barcelona, 17 juny 1672.

Apoca firmada per Abdon Ricart pintor, per la pintura de quadres de Sant Joan Baptista, per la capella del Castell de L'Espluga de Francolí.

Dicto die [17 juny 1672].

Apoca facta et firmata per Abdonem Ricart, pictorem civem Barchinone, illustri fratri Francisco de Spuny, militi ordinis et milicie Sacre Domus Hospitalis Sancti Joannis Hierosolimitamensis ac commendatario Comande Speluncie Francolini, Barchinone populati absentis, et notario etc. de viginti septem libris et decem solidis monete Barchinone, que sunt precium et valor duorum simulacrorum sive *quadros* cum suis guirnicionibus, unius, scilicet imaginis divi Joannis Baptiste, longitudinis decem palmorum et latitudinis septem palmorum; alterius imaginis Beate Marie de Remedio, longitudinis sex palmorum et latitudinis quinque palmorum, que quidem simulacra dictus dominus commendator depingere fecit ad effectum illam ponendi in Capella sub invocacione Sancti Joannis Baptiste que nuper est constructa in Castro dicte sue Comande que in totum erat diruta, et illam dictus dominus commendator in pristino statu ponere fecit. Habitis et receptis dictis 27 libris 10 solidis numerando realiter et de facto ad eius omnimodas voluntates. Et ideo renunciando etc. Actum etc.

Testes sunt: Petrus Llosas et Emanuel Rossell, scriptor Barchinone habitatores.

AHPB. Francesc Llauder, llig. 5, man. 10, any 1672, f. 379 v.

11

Barcelona, 18 setembre 1699.

Debitori atorgat per Magi Torrabruna al batifuller Josep Herrera.

Dicto die [18 setembre 1699].

Ego Maginus Torrabruna, inaurator sive *daurador* civis Barchinone, gratis etc. confiteor et in veritate recognosco me debere vobis Josepho Errera, bracteatori sive *batifuller* civi Barchinone, presenti, ducentum dupleas auri Hispaniensis recti ponderis et valoris.

Et sunt per tota *fejna de panys de or* a vestra botigia sucepta ad dictam quan-

titatem estimatis, quas confiteor me a vobis habuisse et recepisse ad meas omnimodas voluntates. Et ideo renunciando etc.

Promitto solvere vobis predictas ducentum dupleas auri, videlicet, quod altero instrumento apud notarium infrascriptum, uno et eodem contextu post istud conficiendo, assignabo et consignabo vobis supradictas ducentum dupleas auri habendas et percipiendas a vobis a juratis et universitate ville de Valls, campi et archidiocesis Tarracone, rationibus in dicta consignacione exprimentis.

Et hec attendere et complere promitto...

AHPB. Francesc Bonaventura Torres, llig. 4, man. 10, any 1699, f. 272.

12

Barcelona, 18 setembre 1699.

Cessió de crèdit atorgada per Magi Torrabruna al batifuller Josep Herrera.

Dicto die [18 setembre 1699].

Ego Maginus Torrabruna, inaurator sive *dorador* civis Barcinone, pro solvendo et satisfaciendo vobis infrascripto Josepho Errera, bracteatori sive *batifuller* civi Barcinone, ducentum dupleas auri pro consimilibus quas vobis debere confeci in debitorio instrumento recepto apud notarium infrascriptum die presenti et paulo ante istud, rationibus que ibi expressis, gratis etc. asigno et consigno vobis iamdicto Josepho Errera, presenti, consimiles ducentum dupleas auri habendas et percipiendas a juratis et universitate ville de Valls, campi et archidiocesis tarraconensis ex ultima solucione que ad terminum veniet in anno millesimo septingentesimo tercio, ex illis octingentum dupleis auri que est pactio sive *concert* inaureandi retabulum majorem ecclesie parrochialis dicte ville de Valls, juxta conventum inter me ex una; et dictos juratos et universitatem dicte ville, in instrumento recepto, ut assero, penes domnum Joannem Sardà, notarium publicum dicte ville, die .XVI. mensis julii proxime preteriti.

Has itaque etc. Sicut melius etc. Preterea...

AHPB. Francesc Bonaventura Torres, llig. 4, man. 10, any 1699, f. 272 v.

13

Barcelona, 21 maig 1701.

Contracte per la fabricació d'un retaule per la capella nova de l'església parroquial de Reus.

Die sabbati 21 maii 1701.

De y sobre les coses avall escrites, per y entre lo noble senyor don Pedro de Torrelles, olim de Semmanat, en Barcelona populat, com a procurador general *etiam* ab libera y general administració de la molt illustre senyora dona Geltrudis de Camporrells y de Monserrat, marquesa de Tamarit, baronessa de Ribelles, muller del molt illustre senyor don Anthon de Camporrells, marquès de Tamarit, baró de Biosca y Taltahull, cavaller del orde y milícia de sant Jaume de la Espasa, del Concell de sa Magestat en lo Supremo de Aragó, en la vila de Madrit populat, com de sa procura general consta ab acte rebut en poder del senyor don Joan de Toro Carmona, notari públich de dita vila de Madrit, a 7 de mars del any 1690, en dit nom, de una part; y Joseph Sala, escultor ciutedà de Barcelona, de part altre, se són firmats y jurats los capítols y pactes següents:

Primerament, és pactat que dit Joseph Sala hage de fer y fabricar un retaule per la capella nova construhida en la sglésia parroquial de sant Pere de la vila de Reus, archebisbat de Tarragona, de arquitectura, escultura y talla, segons la trassa

que se ha dibuixada en un paper que firmat de les parts queda en poder de dit Josep Sala, seguint los perfils y planta de dita trassa, tant en lo interior com en lo exterior, lo qual retaule hage de ser del tot acabat y perfeccionat dins un any y mitg del dia present en avant comptador.

Item, que Josep Sala hage de fer tota arquitectura de feina eleyida y no aplacada, conforme un bon arquitecte deu fer-la. Y que la talla y escultura sie feta ab bon relleu conforme requereix la trassa.

Item, que dita escultura y arquitectura de dit retaule sie perfectament tota acabada conforme se pertany a un bon oficial, seguint en tot y per tot lo que està delineat en la trassa.

Item, que las quatre figuras hagen de collocarse en las pasteras de tot relleu y fer-las rodonas, encara que en la trassa no estiguen dibuxadas. Y així mateix lo tauló de Nostra Senyora de Monserrat a mitg relleu.

Item, que tota la fusta de dit retaule haga de ésser de alba seca del Vallès y de bona qualitat.

Item, que dita obra antes y després de acentada y acabada que sie, la puga dit senyor don Pedro de Torrelles, en dit nom, fer-la visurar y regonèxer una y moltes vegadas per los oficials que li aparexerà. Y no aperexent-los bé als oficials que la regonexeran, la dega esmenar dit Joseph Sala en lo que continga algun defecte, a sos gastos.

Item, que dit senyor don Pedro de Torrelles hage de fer aportar a costas de dita molt il·lustre senyora marquesa de Tamarit, lo dit retaule a peu de obra, tenint obligació dit Joseph Sala de assentar-lo a llurs costas.

Item, és pactat que per lo preu de dit retaule, ço és, fusta, mans y tots recaptés, hage de donar dit senyor don Pedro de Torrelles, olim de Semmanat, en dit nom, a dit Joseph Sala, mil y dos-centas lliuras moneda barcelonesa, ço és, tres-centas lliures de comptants lo dia present, altres tres-centas lliuras en ser fet lo sòcul y sacrari; altres tres-centas lliuras en haver fet fins a la cornisa que és sobre la imatge del Sant Crist; y les restants tres-centas lliures en ser del tot acabat y visurat dit retaule.

Finalment etc. Et ideo.

Nota marginal: Est apoca apud notarium infrascriptum die 5 marcii 1703.

AHPB. Josep Güell, llig. 14, man. any 1701, f. 312.

14

Barcelona, 23 maig 1702.

Contracte per la manufactura d'una imatge d'argent del Sant Crist, per la catedral de Tortosa.

Die martis .XXIII. mensis maii anno a Nativitate Domini .M.D.CC.II.

De y sobre las cosas avall escritas, per y entre lo il·lustre y molt reverent senyor doctor Rafel de Pinyana y Galvany, hospitaler, pabordre y canonge de la santa iglésia de Tortosa, sindich del Molt Il·lustre Capítol de dita santa iglésia de Tortosa, en la present ciutat de Barcelona, com a tenint commissió de dit Molt Il·lustre Capítol, apar de dita commissió com se assereix ab la deliberació presa per dit Molt Il·lustre Capítol en lo mes de juliol proppassat y de mil set-cents y hu, en dit nom, de una; y Francisco Via, argenter, ciutadà de Barcelona, de part altre, són estats fets y fermats los capítols y pactes següents:

Primerament, és pactat y capitulat, que dit Francisco Via, haja de fer com ab

thenor del present fer promet, una imatge de Sant Christo ab sa creu, peanya y rematos de la creu de plata de pich de martell, de alsada de vuyt palms tota la obra conforme està lo dibuix continuat en un paper que és sotaescrit y firmat de mà y lletra de dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany y de dit Francisco Via, lo qual dibuix queda en poder de dit Francisco Via.

Item, és pactat que dita imatge del Sant Christo ab sa creu y cabos y ab sa peanya haja de pesar dos-centas cinquanta onsas de plata, y que en la peanya haja de esculpir unas armas que consistescan ab tres estrelles y un vall de sanch, y lo camp de ditas armas ha de ser dorat de or fi. Y que dita peanya ha de tenir lo diàmetre més proporcionat, lo ample a la alsada, més que no té lo dibuix.

Item, és pactat que los caps y rematos de la creu hajan de ser de forma que pugan llevar per si después per temps apareixerà deurar-los.

Item, és pactat que en cas dita imatge, creu, peanya y cabos pessassen menos de las sobre ditas dos-centas cinquanta onsas, en tal cas se dega rellevar a dit Francisco Via del preu avall escrit lo valor de la plata pesarà menos, comptant a rahó de una lliura, deu sous moneda barcelonesa [la] onsa, o hage de tornar en espècie las onsas que pesarà menos.

Item, ab pacte que dit Francisco Via hage de promètrer, com ab thenor del present promet, donar feta y entregada dita obra en la present ciutat de Barcelona, a dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany o a la persona que ordenarà dit Molt Illustre Capítol que's trobarà en la present ciutat de Barcelona, de assí a quinse dias antes del dia de *Corpus* del any provinent de mil set-cens y tres.

Item, és pactat que dit Molt Illustre Capítol per tot lo sobredit, axí per lo pes de dos-centas cinquanta onsas de plata, que a rahó de una lliura, deu sous moneda barcelonesa la onsa, importan tres-centas setanta-sinch lliures.

Y per les mans, or de las armas, modellos y fusta y tot demés que se haja y pagar a dit Francisco Via, sis-centas lliuras moneda barcelonesa que per ditas mans, modellos, or de las armas, qualsevols altres fustas y ferros se hajan de menester per tenir fortificar y perficionar dita obra, venen a ser dos-centas vint y sinch lliuras, que juntas ab las tres-centas setanta-sinch lliures sobredits del valor de la plata venen a fer ditas sis-centas lliures, las quals sis-centas lliures dit Molt Illustre Capítol haja de donar y pagar a dit Francisco Via, és a saber, tres-centas lliures lo dia present; cent-sinquanta lliures a la meytat de la obra, y las restants cent-sinquanta lliures lo dia de la entrega de aquella.

Finalment volen les dites parts ...

Y lo dit Francisco Via per a que dit Molt Illustre Capítol estiga més segur de las ditas cosas totas y sengles per ell sobre promesas, ne dona per fermansa y principal pagador a Francisco Capalà, argenter ciutadà de Barcelona, son cunyat, present ...

Feta, firmada y jurada és estada la present escriptura en Barcelona, dimars a vint y tres dias del mes de maig del any de la Nativitat del Senyor mil set-cens y dos.

Sen yal dels dits hospitaler, pabordre y canonge Rafel Pinyana y Galvany, en nom y per part de dit Molt Illustre Capítol y de Francisco Via principal, y de Francisco Capalà, fermansa, qui firmaren y juraren dit dia, essent presents per testimonis: Joan Antoja y Bernardí Guillé, de familia del illustre y molt reverent senyor Fra don Rafel de Padellàs y Casamitjana, pabordre de Palau y monjo del imperial monastir de Sant Cugat del Vallès.

Item, ab altre acte, lo dit Francisco Via, firma àpoca a dit senyor doctor, hospitaler, pabordre y canonge Rafel de Pinyana y Galvany, en dit nom, present, de ditas tres-centas lliures a ell promeses donar lo die present, a bon compte de ditas sis-centas tres lliures.

Lo modo de la paga de ditas tres-centas lliures és que aquellas li ha donadas y pagadas en diners comptants realment y de fet, en presència del notari y testimonis avall scrits. Y axi renunciant ...

AHPB. Joan Solsona, llig. 3, man. 6, any 1702, f. 40.

15

Barcelona, 23 octubre 1703.

Contracte pel daurat del retaule de la capella nova de l'església parroquial de Reus.

Dicto die [23 octubre 1703].

De y sobre lo dorar lo retaule de la Capella que los molt illustres senyors don Anthon de Camporrells, del Consell de sa Magestat en lo Supremo de Aragó, y dona Gertrudis de Camporrells y de Monserrat, cònjuges, marquesos de Tamarit, en la vila de Madrit populats, han fet construir en la iglésia parroquial de la vila de Reus, camp y archebisbat de Tarragona, per y entre lo noble don Pedro de Torrelles, olim de Semmanat, en Barcelona populat, com a procurador general dels dits molt illustres senyors marquesos de Tamarit, com de sa procura consta ab acte rebut en dita vila de Madrit en poder de Joan de Toro Carmona, escrivà del rey nostre senyor en dita vila residint, a set de mars del any mil sis-cents noranta, en dit nom, de una part; y Joseph Capsada, dorador habitant en la ciutat de Tarragona, de part altre, són estats fets, firmats y jurats los pactes devall escrits y següents:

Primerament, és pactat que dit Joseph Capsada hage de dorar, com en virtut del present capitoll convé y en bona fe promet dorar tot lo dit retaule, fent que las figuras sobre lo dorat sien estofades y acolorides del color del hàbit que requereix cada sant, encarnant-los sols les mans y cares, y lo Jesús de sant Anthoni, posant a las voras dels robatges senefas de color.

Item, tots los camps y plans de la obra han de ésser gravats de diffarents labors de or, quedant los camps de oro mate vernissat perquè isque més ensès lo color del or.

Item, alguns camps interpollats ab los gravats han de ser primer brunyits y dibuixats de labors, lo camp de oro mate, y en alguns de ells tota la labor picada, y en altres, los camps picats y la labor brunyida.

Item, tota la talla y targes ha de ésser de or brunyit, y després alguns envessos de les fullas y venas de ditas fullas han de ser de oro mate remontat de color.

Item, lo sacrari de dalt la labor petita brunyida y los camps oro mate vernissat, y dins lo sacrari tot dorat y gravat.

Item, lo sacrari petit dorat y brunyit per dintre y fora, la porta dorada y gravada formant sobre dita porta un càlser del mateix or sombrejat ab los perfils y òstia estufada y lo restant camp tot picat.

Item, totes les pasteres dels Sancts han de ésser doradas y gravadas dins y fora en tots los plans y llisos.

Item, sota las columnas han de tenir los camps brunyits alguns serments y fulles del parral, part després de brunyidas oro mate com en las tallas y targes. Y lo mateix en los capitells de las columnas.

Item, lo fris de la cornisa gravada de modo que's comprenja de baix de la millor manera qu'es puga.

Item, los dos minyons són sobre la cornisa han de ésser encarnats, las alas y las propris colors que requerescan las penyas, arbres y robatjes de Maria Santíssima.

Item, los minyons són sobre la cornisa han de ésser encarnats, las alas y las bandas doradas y acoloridas.

Item, les pilastres del costat del tauló de Nostra Senyora de Montserrat han de ésser las tallas de or brunyit ab un poch de oro mate, y los camps tots de oro mate.

Item, las monlluras que són dins lo ninxo del Sant Christo y las que se han de posar al vellut per juntar la tela del vellut han de ésser dorades y bronyides.

Item, que tota la dita obra dega ser bona y rebedora y treballada segons art y del or de millor quilat, conforme als pactes sobredits, y per dit effecte se puga fer regonèixer tantas y quantas vegades apareixerà y en qualsevol estat de la obra per medi de dos oficials nomenadors un per cada part.

Item, és pactat que dit noble senyor don Pedro de Torrelles, olim de Semmenat, en dit nom, hage de promètrer, com ab thenor del present capitol convé y en bona fe promet a dit Joseph Capsada, donar-li y pagar-li per lo preu de tota la dita obra nou-centas lliures moneda barcelonesa, ab tres iguals pagas, la primera al principiari la obra, la segona a mitja obra y la última acabada, visurada, regoneguda y rebuda la dita obra. Y així mateix promet donar a dit Joseph Capsada bastidas, parador per a fer la dita obra.

E les sobre dites coses totes y sengles prometen les dites parts aténdrer y cumplir...

Y lo dit Josep Capsada per major tuició y seguretat de tot lo per ell desobre promès, ne dóna per fermança a Narcís Rossell, batifuller, ciutedà de Barcelona...

Nota marginal: Est apocha ad complementum et cancellatio hujus capitulationis apud notarium infrascriptum die 22 Julii 1705.

AHPB. Josep Güell, llig. 15, man., any 1703, f. 1031 v.

16

Barcelona, 1 febrer 1705.

Contracte per la manufactura d'una imatge d'argent de la Verge de la Cinta de la catedral de Tortosa.

Die dominica .I. mensis februarii anno a Nativitate Domini M.DCC.V.

De y sobre las cosas avall escritas, per y entre lo il·lustre y molt reverent senyor doctor Rafel de Pinyana y Galvany, hospitaler, paborde y canonge de la Santa Iglésia de Tortosa, síndich del Il·lustre Capítol de dita santa Iglésia de Tortosa en la present ciutat de Barcelona, com a tenint commissió y orde de dit Molt Il·lustre Capítol, ab diferents cartas escritas per dit Molt Il·lustre Capítol a dit senyor doctor, hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany, en dit nom, de una; y Francisco Via, argenter ciutedà de Barcelona, de part altra, són estats fets y firmats los capítols y pactes següents:

Primerament, és pactat y capitulat que dit Francisco Via hage de fer y fabricar, com ab tenor del present capítol fer y fabricar promet una imatge de Nostra Senyora de la Cinta, de plata, si y conforme un dibuix continuat en un paper que dit Francisco Via ha fet, acceptat que la peanya o fullatge de dita imatge no ha de ser com la del dibuix, sinó que ha de ésser com la del altre dibuix de la imatge del Ninyo, lo qual dibuix també ha fet dit Francisco Via, y és també en paper, los quals dibuixos se sotaescriuran y firmaran de mà y lletra de dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany y de dit Francisco Via.

Y lo modello de fusta de dita imatge de Nostra Senyora de la Sinta fet de mà de escultor, entrega dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany a dit Francisco Via realment y de fet, en presència del notari y testimonis avall escrits, lo qual modello tinga obligació dit Francisco Via de restituhir y tornar en la present ciutat de Barcelona a dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany, o bé a la persona que ordenarà dit Molt Illustre Capítol immediatament de feta y fabricada dita imatge.

Item, és pactat que lo plinto de fusta de la peanya haja de ser cubert de plata de march.

Item, és pactat que dita imatge de Nostra Senyora de la Sinta, haja de pesar sis-centas sinquanta onses de plata, poch més o menos.

Item, és pactat que dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany haja de promètrer donar y entregar a dit Francisco Via, com ab tenor del present donar y entregar promet, sis-centas sinquanta onsas de plata, és a saber, tres-centas onsas de plata acendrada, entregadores dins vuyt dies comptadors del dia present en avant y que de la mateixa calitat respecte a la dita plata acendrada se li entregará, dit Francisco Via haja y tinga obligació de treballar dita imatge, la qual plata acendrada se li donarà anceda per Magí Rodoreda, argenter y ancedor real.

Y de la mateixa calitat y lley que constarà ésser dit ansaitg ha de retornar dit Via a dit Molt Illustre Capítol la dita imatge acabada cent trenta onsas de la plata que dit Molt Illustre Capítol té ja enviada y remesa en la present ciutat de Barcelona per dita obra, entregadores també dins vuyt dies comptadors del dia present en avant.

Y las restants dos-centes y vint onsas de plata a compliment de las ditas sis-centas sinquanta onsas entregadores, acabada que sia la dita obra, a saber de una imatge vella de Nostra Senyora que vuy té la sagristia de dita santa Iglésia de Tortosa, havent y tenint obligació dit Francisco Via de pèndrer aquella segons la calitat de la plata de dita imatge vella de Nostra Senyora y dirà y farà fer dit ancedor.

Item, és pactat que en cas dita imatge de Nostra Senyora de la Cinta pesàs menos de las sobreditas sis-centas sinquanta onses, que en tal cas dit Francisco Via haja de refer la plata que faltarà fins al compliment de las ditas sis-centas sinquanta onsas.

Y en cas pesàs més de las sobreditas sis-centas sinquanta onses, que en tal cas dit senyor doctor hospitaler tinga obligació de refer a dit Francisco Via la plata que pesarà més de dites sis-centes sinquanta onses.

Item, és pactat que dit Molt Illustre Capítol per les mans de dita imatge ben acabada y per encarnar la cara y mans de aquella, haja de donar y pagar a dit Francisco Via sinch-centes lliures moneda barcelonesa, las quals haja de donar y pagar a dit Francisco Via, és a saber: dos-centes sinquanta lliures, que són la mitat de dites sinch-centas lliures que són la mitat de dites cinch-centas lliures a mitja obra feta y fabricada y las restants dos-centas y sinquanta lliures a compliment de dites sinch-centes lliures acabada que sia dita imatge, y en lo mateix temps que entregará aquella a dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany o a la persona que ordenarà dit Molt Illustre Capítol.

Item, és pactat que dit Francisco Via haja de promètrer, com ab tenor el present promet entregar, feta y acabada dita imatge, en la present ciutat de Barcelona a dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany o a la persona que

ordenarà dit Molt Illustre Capítol, de assí y per tot lo dia quinse del mes de setembre pròxim vinent y del present y corrent any mil set-cents y sinch.

Finalment, vòlan las ditas parts, que de la present ne sian fetas y donadas a las parts per lo notari devall escrit, tantes còpias quantas demanadas ne seran, substància del fet en res no mudada.

E així las ditas parts la una a la altra convenen y en bona fe prometen...

E per atèndrer y cumplir las ditas cosas ne obliga lo dit senyor doctor hospitaler y canonge Rafel de Pinyana y Galvany los béns, drets y emoluments del dit Molt Illustre Capítol.

Y lo dit Francisco Via per a que dit Molt Illustre Capítol estiga més segur de les ditas cosas totes y sengles, per ell dessobre promesas ne dona per fermansa y principal pagador a Francisco Capalà, argenter ciutadà de Barcelona, son cunyat, absent...

Feta la present escriptura en Barcelona.

Sen [·]· yals dels dits hospitaler, paborde y canonge Rafel de Pinyana y Galvany, en nom y per part de dit Molt Illustre Capítol y de Francisco Via, principal, qui firmaren y juraren diumenge al primer dia del mes de febrer del any de la Nativitat de Nostre Senyor de mil set-cents y sinch, éssent presents per testimonis Joseph Fàbregas, de familia del molt illustre senyor doctor don Emanuel de Senjust y de Pagès, prior claustral y canonge de la dita santa iglèsia de Tortosa, del Concell de sa Magestat, que Déu guarde, y son canceller en lo present principat de Cathalunya; y Joan Vergès, organista en Barcelona habitant.

Sen [·] yal del dit Francisco Capalà, fermansa qui firmat y jurat en Barcelona, dijous als dinou dies del sobredit mes de febrer de dit any mil set-cents y sinch, éssent presents per testimonis dit Joan Vergès y Joan Guàrdia, argenter ciutadà de Barcelona.

AHPB. Joan Solsona, llig. 4, man. 9, any 1705, f. 23 v.

17

Barcelona, 11 agosto 1727.

Contracte per la fàbrica de l'urna d'argent pel reliquiari de la Santa Cinta de la catedral de Tortosa.

Die .XI. augusti .M.D.CC.XXVII.

Sepan quantos esta pública escriptura de capitulació vieren y leyeren, como por razón de las cosas abajo escritas, los il·lustres y muy reverendos senyores don Sebastián Jordá, dignitario y prior claustral y paborde; doctor Miguel Sorli, dignitario de thesorer y paborde; doctor Jayme Vidal de Sans, Thomàs Rovira, Félix Antich, Pedro Gombau, Pedro Vidal, don Joseph de Avaria, Pablo Lleyda y doctor Emanuel Falcó, todos canónigos de la santa iglesia de Tortosa, convocados y congregados en la aula capitular de dicha santa iglesia, a so de campana, con el qual se acostumbra convocar y congrega para tratar de las dependencias y negocios de dicho Cabildo, de una; Francisco Tramullas, platero vezino de Barcelona y Joseph Tramullas y Ferrera, manzebo platero en dicha ciudad residente, padre e hijo, de otra parte.

Y por razón de la fábrica abajo escrita se han firmado los capitulos y pactos siguientes:

Primeramente, dichos padre e hijo Tramullas, por razón de la fábrica de una urna

de plata que se ha de hazer por poner el reliquiario de la Santa Sinta de la ciudad de Tortosa, de la qual se ha echo un modelo e o una parte de aquella, el qual modelo va firmado de dichos Tramullas y de Francisco Busquets, notario infrascrito, la qual urna se ha de labrar y fabricar según dicho modelo o del mejor modo aparezerá mejor, dando el Ilustre Cabildo la urna de madera y un modelo de Ninyo como lo tiene ya entregado.

Item, que debe estar finida y acabada dicha urna, si y según dicho modelo, dentro del término de un anyo y medio, contadero den del día de la entrega de la plata y primera paga en adelante.

Item, que el pezo de la plata que ha de tener dicha urna habrá de ser de mil y cent unças, poco más o menos, esto es, quatrocientas unças de fina y sietecientas unças de marca de Barcelona. Y que esta cantidad de plata la deve entregar dicho Ilustre Cabildo, esto es, al empezar la obra, quinientas unças y las restantes, assi como se necessitará.

Y que esta plata en caso se haya de comprar, por dicho Muy Ilustre Cabildo, al precio corriente en la platería de Barcelona, que oy día va el precio de la fina es a diez y ocho reales y medio la unça; y la de marca a diez y seis reales y medio moneda [de] Barcelona.

Item, que dicho Muy Ilustre Cabildo por las manos e o echuras de dicha obra deve pagar a dichos padre e hijo Tramullas nueve reales por cada unça que entrare en ella.

Y que por la primera paga haya de entregar dicho Ilustre Cabildo a dichos Tramullas, trescientas cinquenta libras, trescientas libras en estar trabajadas quinientas unças de plata, y la restante cantidad finida dicha obra.

Item, que dichos padre [e hijo] Tramullas deven hazer todos los modelos de sera que se necessitaren hazer por los adornos y fábrica de dicha urna a sus costas, sin que por ellos esté obligado dicho Muy Ilustre Cabildo en pagar cosa, dexando la variación de dichos modelos a la dirección de dichos Tramullas si les parezerá ser más proporcionados para la mayor perfección de dicha obra, bien que antes de mudarlos deven avisar a dicho Muy Ilustre Cabildo e o a la persona correrá por su incumbencia y por su orden, assi que sólo puede mudarlos quando a éste le pareziere y conuendrá bien en ello. La qual urna habrán de tener finida y concludida con la fortaleza necessaria para poderse llevar en processión, sacadas las quatro puertas que en dicha urna se han de poner.

Item, que finida y concludya dicha obra, sólo tengan obligación dichos padre e hijo Tramullas, de entregar aquella *tuta* y segura a la persona que dicho Ilustre Cabildo para este efecto elegirá.

Item, que si pareziere a dichos Tramullas podrán poner el nombre de María en las quatro puertas de dicha urna, y que sea a proporción de la obra suponiendo que no se aumentará de plata ni quitará de los adornos.

Item, que las puertas sean de la mesma anchura y altura, conforme está en el modelo por las inconvenientes se seguirían.

Item, se previene que las cartelas de arriba con sus remates y los frutarillos que anyadió el escultor en la ciudad de Tortosa al tiempo que se remitió el dibujo a dicho Muy Ilustre Cabildo para que le viesse, y si aquél estava a su gusto, no se han de poner ni trabajar por haberse prevenido al dicho Muy Ilustre Cabildo que poniéndose dichas cartelas y frutarillos se habían de menester ducientas unças de plata más.

Y por dicha razón dicho Muy Ilustre Cabildo y por el señor doctor y canónigo

Jayme Vidal, con carta de veinte y seys de julio próximo pasado, avisó y ordenó que en atención de lo susodicho, no era intención de dicho Muy Ilustre Cabildo se executasse lo sobre refferido, sino que dichos Tramullas hagan algunos adornos en los blancos de encima las puertas.

Item, que aunque dichos Tramullas anyaden a la dicha obra muchos más adornos para que la dicha obra aparesca y esté más perfeta, no se les deve pagar más de los nueve reales moneda [de] Barcelona por cada unça, sin que ellos pueden pretender nada más.

Item, prometen dichos padre e hijo Tramullas, trabajar y componer de plata la dicha fábrica, esto es, la que se necessitare de plata fina y la que se necessitare de plata de la marca de Barcelona, todo según arte y buena arquitectura, según el modelo que arriba va expressado.

Y que si pareziera a dicho Muy Ilustre Cabildo la pueden hazer reconocer por peritos.

Y en caso dichos Tramullas no la hubiessen bien trabajado según el modelo y buen arte, deven los mesmos componerla a sus costas en buena forma y según arte.

Todos los quales capitulos y demás cosas arriba expressadas han prometido dichas partes *ad invicem et vicissim* attendrer y cumplir sin dilación ni escusa alguna, esto es, lo que a cada huno por su parte le toca y pertaneze cumplir, con el acostumbrado salario de notario y procurador dentro de Barcelona diez sueldos, y fuera de ella veinte, con restitución y emienda de todas costas y danyos, y con obligación esto es dicho Muy Ilustre Cabildo de los réditos y emolumentos de aquél.

Y dichos padre e hijo Tramullas y del otro de ellos *in solidum* muebles y rahizes havidos y por haver, con todas las renunciaciones necesarias, obligando sus bienes tan solamente y del otro de ellos *in solidum* largamente y con juramento.

El qual auto de capitulación fue echo en la ciudad de Barcelona, a los onse días del mes de agosto de mil siete cientos veinte y siete anyos, siendo presentes por testigos en quanto a las firmas de Francisco Tremullas: Enrique Costa, platero, y Josep Creus, escribiente en dicha ciudad de Barcelona residente.

Y en quanto a la firma de Joseph Tramullas y Ferrera, quien firmó en la dicha ciudad de Barcelona a los treinta hun días del dicho mes y anyo son: Antonio Serra, negociante vezino de dicha ciudad y el mismo Josep Creus, escribiente.

Y finalmente, en quanto a las firmas de dichos canónigos arriba nombradas, quienes firmaron el sobredicho auto en la ciudad de Tortosa y en la aula capitular de dicho Cabildo, a los veinte y seis días del dicho mes de agosto, en mano y poder de Juan Salvany, notario y escribano público de dicha ciudad de Tortosa, en nombre y como substituto en este negocio de Francisco Busquets, notario y en fuersa de carta misiva por el dicho effecto a dicho escribano dirigida, etc.

Siendo presentes por testigos el reverendo Juan Valldeperas, presbítero y dormitorer de dicha santa iglesia de Tortosa y Juan Baptista Balart, vezino de dicha ciudad de Tortosa, y el dicho Juan Salvany, notario público y secretario de dicho Ilustre Cabildo, quien en dicho nombre tomó las firmas de dichos señores canónigos.

AHPB. Francesc Busquets (menor), llig. 6, man. anys 1725-27, f. 19 (3.ª foliació).